Otázka: Trestní právo

Předmět: Základy společenských věd

Přidal(a): mikomi

Souhrn právních norem o trestání osob za závažná provinění proti společnosti nebo jednotlivcům
– společnost je tak chráněná proti pachateli trestných činů
– hlavní pramen: Trestní zákoník, Trestní řád
– vedlejší prameny: Zákon o probační a mediační službě, Zákon o soudnictví ve věcích mládeže
a) hmotné- teoretická část, řeší se zde jednotlivé druhy trestných činů a sankce
b) procesní – praktická část, určuje postupy při vyšetřování trestných činů
– čerpá z trestního řádu

I. Hmotné právo
– trestný čin- protiprávní čin, který je pro společnost nebezpečný
– druhy trestů: přečin (do 5 let), zločin (5-10 let), závažný zločin (nad 10 let)
– podmínky trestní odpovědnosti: věk od 15 let, příčetnost nebo nepříčetnost- lidé nesvéprávní, s duševní poruchou; rozumová a mravní vyspělost- zkoumá se hlavně u mladistvých
– přestupek – zaviněné jednání, které porušuje nebo ohrožuje zájem společnosti, má nižší stupeň závažnosti, ale i přesto je to jednání škodlivé
– přestupky se řeší v zákoně o přestupcích, přestupku se může dopustit pouze FO
– příklady: porušení veřejného pořádku (rušení nočního klidu), přestupky proti majetku do 5000 Kč (zničení, krádež), dopravní přestupky, prodej alkoholu mladistvým, zanedbávání povinné školní docházky
– sankce za přestupek- domluva, pokuta, zákaz činnosti, propadnutí věci
– u přestupku nemůže dojít k trestu odnětí svobody
– přestupky v ČR neprojednávají soudy, ale úřady nebo Policie
– přestupky se mohou projednat v blokovém řízení- přestupek musí být spolehlivě zjištěn,

nestačí domluva, obviněný z přestupku je ochoten pokutu zaplatit

– trestné činy: – proti republice (vlastizrada, vyzvědačství, vyzrazení státního tajemství, teror)
– hospodářské (nekalá soutěž, krácení daní, zpronevěra, nekalé podnikání, porušování práv ochranných známek)
– proti pořádku ve věcech veřejných (úplatkářství, lživá výpověď, zneužití pravomoci)
– obecně nebezpečné (toxikomanie, ohrožení životního prostředí)
– hrubě narušující občanské soužití (týrání zvířat, šíření poplašné zprávy, pomluva, opilost, neposkytnutí pomoci)
– proti rodině a mládeži (opuštění dítěte, zanedbání rodičovské povinnosti, ohrožení mravní výchovy, únos dítěte)
– proti životu a zdraví (vražda, ublížení na zdraví)
– proti svobodě a lidské důstojnosti (znásilnění, pohlavní zneužívání, omezení osobní svobody, vydírání)
– proti majetku (krádež, podvod)
– proti lidskosti (genocida, mučení, propagace a podpora hnutí směřující k potlačování lidských práv a svobod)
– vojenské (nesplnění rozkazu)

– osoby, páchající trestný čin: – pachatel je ten, který se dopustil trestného činu, pouze FO
– spolupachatelé- 2 a více lidí, kteří se podíleli na trestném činu
(hledí se na ně, jako by trestný čin spáchali sami)

– zavinění trestného činu:
1. Úmyslné- pachatel chtěl porušit zákon anebo věděl, že jej může porušit
2. Nedbalostní – vědomé- pachatel věděl, že může porušit zákon, ale spoléhal, že se tak nestane – nevědomé- pachatel nevěděl, že může porušit zákon

– okolnosti vylučující trestnost:

1. Nutná obrana- člověk se snaží odvrátit hrozící nebezpečí, musí se jednat o přiměř. Ochranu
2. Krajní nouze- odvrácení přímo hrozícího nebezpečí jiné osobě (podnapilý člověk zraněného zaveze do nemocnice, nebo rodící ženu), o krajní nouzi se nejedná, pokud to šlo udělat jinak nebo když jsme odvrácením spáchali trestný čin
3. Oprávněné použití zbraně- nutný zbrojní pas
4. Nepříčetnost- člověk, který v době spáchání trestného činu trpěl duševní poruchou a nemohl tak rozpoznat nebezpečnost činu
5. Nezletilost- beztrestný je ten, kterému v době spáchání trestného činu nebylo ještě 15 let (v případě 15-18 let je uložena polovina trestu, výkon trestu ve výchovných zařízeních)
6. Svolení poškozeného- musí být dáno během nebo před spácháním trestného činu (neplatí zde, kdyby bylo ohroženo zdraví nebo život poškozeného)
7. Přípustné riziko- týká se v rámci profese, nesmí ohrozit život nebo zdraví člověka, např. pyrotechnik, střelmistr

– výměra trestu– berou se v potaz přitěžující a polehčující okolnosti
– přitěžující- když je trestný čin: vědomě spáchaný, spáchaný z pomsty, rasové nebo náboženské nenávisti, spáchán brutálním způsobem, využijeme něčí nouze, spáchán na osobě zachraňující život, spáchán na dítěti, osobě blízké a těhotné ženě, pod vlivem omamných a psychotropních látek nebo alkoholu, spáchán na více osobách nebo vícekrát najednou
– polehčující- přiznání, spolupráce a snaha nahradit škodu, TČ spáchán poprvé, když je věk blízký mladistvému, projevování upřímné lítosti, čin spáchán pod hrozbou

– příslušné rozhodující soudy:
– okresní soudy (soudy 1. Stupně)
– krajské soudy (soudy 2. Stupně- odvolací)
– když se jedná o závažné trestné činy, tak se jde rovnou ke krajskému soudu
– vrchní soud (u závažných trestných činů je to soud 2. Stupně) -> můžeme se odvolat k Nejvyššímu soudu v Brně -> může rozsudky nižších soudů potvrdit à je to konečné rozhodnutí -> výkon trestu, nebo může rozsudek zrušit -> vrátí jej zpět k soudu 1. Stupně

– trestní sankce:
1. Tresty- jsou udělovány pachatelům, kteří jsou zodpovědní za trestné činy, může být uloženo více trestů

– *druhy trestů:* 1. Odnětí svobody- podmíněné- doba, po kterou nesmí daný pachatel spáchat žádný trestný čin (nebo přečin); nepodmíněné- běžné trestné činy (do 10 let), zvláštní (20-30 let), zvlášť závažný zločin (až doživotí); alternativní
2. Obecně prospěšné práce- min 50, max 300 hodin, ukládají se podle trestného činu
3. Domácí vězení- v pracovní dny od 20 do 5 hodin, víkendy a svátky doma pořád, výjimky jsou, když pracuje na směny
4. Peněžitý trest- splátky, pachateli musí zbýt životní minimum
5. Zákaz vstupu na společenské, sportovní a kulturní akce
– účel trestů:

1. Chránit společnost před pachateli trestných činů
2. Zabránit odsouzenému v páchání další trestné činnosti
3. Působit výchovně na společnost
4. Vychovat odsouzeného k řádnému životu

Výchovná opatření- rozhoduje soud
1. Ochranné léčení- týká se těch, kteří pro nepříčetnost nejsou trestně odpovědni a jsou pro společnost nebezpečni
– může být uloženo jako trest nebo vedle trestu, trvá tak dlouho, dokud je to nutné, co 2 roky projednává případné prodloužení soud
– ústavní nebo ambulantní
2. Ochranná výchova (v diagnostických ústavech)- týká se těch, kteří nejsou pro věk trestně odpovědni a jejich pobyt na svobodě je pro společnost nevhodn
– může být dána i pro zanedbané děti
3. Zabezpečovací detence- týká se to opět nepříčetných, kteří nejsou trestně odpovědni, ale jejich pobyt na svobodě je tak nebezpečný, že jim není možné uložit ochranného léčení
– dává se na dobu, pro kterou to je nutné, po 1 roku se to znovu projedná (mladistvý po půl roce)
– detenční ústavy, věznice se speciálně vyškolenými pracovníky
4. Zabrání věci nebo jiné majetkové hodnoty

II. Procesní právo
– pramenem je Trestní řád, upravuje to, jak probíhá trestní řízení
– orgány činné v trestním řízení
– soud- jedná buď jako samosoudce nebo jako senát (přísedící nesmí mít s případem nic spol.)
– státní zastupitelství- státní zástupce podává žalobu jménem státu

– vyšetřovatelé- Policie
– další účastníci trestního řízení – podezřelý- osoba, která je zadržena do doby, než je mu sděleno obvinění – obviněný- osoba, na kterou bylo na něho vzneseno obvinění
– obžalovaný- hlavní líčení u soudu
– odsouzený- osoba, proti níž byl vydán odsuzující rozsudek, který již nabyl právní moci – obhájce- advokát
– dále svědci, poškozený

-průběh trestního řízení:
1. Policie provádí šetření, sbírá důkazy, vyslýchá svědky
– státní zástupce má dohled nad policií, kontroluje ji, může dát pokyny k vyšetřování, může šetření zastavit, nakonec může podat obžalobu jménem státu
– soud rozhoduje o povolení k domovní prohlídce, nebo o povolení k odposlechu, rozhoduje o vzetí do vazby, u nás ve vazbě max 48 hodin, soud poté rozhoduje, zda má podezřelý zůstat ve vazbě, nebo jestli jej propustí
– do vazby, pokud hrozí, že dotyčný uprchne, že bude mařit vyšetřování nebo že je nebezpečný
2. Předběžné projednání obžaloby
– soud přezkoumává spis, výsledkem je buď nařízení hlavního líčení nebo vrácení k došetření
3. Hlavní líčení
– jednání u soudu, soud přezkoumává obvinění, obžaloba dokazuje vinu, obhájce dokazuje nevinu
– končí buď rozsudkem o vině nebo o sproštění viny
4. Odvolací řízení
– odvolat se může obžalovaný i odsouzený
– odvolat se může proti vině i nevině anebo i proti výši trestu
– k nejvyššímu soudu můžeme podat odvolání
– odvolání se může řešit u evropského soudu pro lidská práva ve Štrasburku
5. Výkon rozhodnutí
– nástup trestu, v každé části řízení může prezident udělit milost

– typy věznic: – ženské nebo mužské
– pro obviněné- vazební věznice (zajišťovací fce, jsou zde obžalovaní, u nás je 10)
– pro odsouzené- zde vykonávají trest odnětí svobody
1. Věznice s dohledem- odsouzení lidé s trestem do 2 let, vězni můžou pracovat na pracovištích mimo vězení

2. Věznice s dozorem- zde jsou lidé odsouzení za čin z nedbalosti, nebo úmyslný čin; ti, co jsou opakovaně odsouzeni, nebo ti, co spáchají trestný čin poprvé, ale je závažný (doba 2-5 let)
3. Věznice s ostrahou- zde jsou ti, kteří spáchali trestný čin s dobou trestu nad 5 let; když spáchají úmyslný trestný čin, opakovaný nebo trestný čin z nedbalosti, který je závažný
4. Věznice se zvýšenou ostrahou- jsou zde doživotně odsouzení, nebo závažní recidivisté, závažný úmyslný trestný čin